

UZLUKSIZ TA'LIMNING SIFATINI TAMIHLASH TAMOIILLARI

Н.М.Сафарбаева - ТИҚХММИ

Узлуksиз таълим жараёнини сифатли амалга ошириш, кўйилган максатга олиб боровчи жараёни режалаштириш, таълим мазмунини модернизациялаш, энг муҳими кутилган натижани таъминлашда илгор педагогик технологияларни жорий қилишни вақт такосо қилмоқда.

Ўзбекистон Республикасининг "Қадрлар тайёрлаш миллий дастури" да белгиланган талаблардан бири - таълим мазмунини модернизациялаш жараёнида кўйилётган максатни амалга ошириш, ўқув материалининг яхлитлигини таъминлаш, талдиқийлик, илмийлик, тизимлик, маълум манбаларга таяниш, фикрни маълум мақсад йўналишида ривожлантириш ва бошқа тамойилларга таяниш кўрсатиб ўтилган. Демак, ўқувчиларни мустакил фикрлашга ўргатиш ва уларда ижодкорликни ривожлантириш, математик билимлар системасини такомиллаштиришни таъминлай олиш муҳим аҳамият касб этади. Шу ўринда, ўқувчиларнинг математик қобилиятларини ривожланишида муҳим омиллардан бири ўқувчиларда ижодкорлик сифатларини шакллантириш, мустакил фикрлашга ўргатиш хисобланади.

В.А.Крутецкий ўқувчиларнинг билим ўзлаштиришларида математик қобилиятлар алоҳида аҳамият касб этишини таъкидлаб, унинг хусусиятларини ажратибгина муваффақ бўлди, яъни: математик амал, муносабат, сонлар, қонуниятлар, далилларни эсда сақлаш, фикрлаш жараёнида керак бўладиган математик қонуниятлар, далилларни ажрата билиш, фикрлашни энг қисқа йўл билан олиб бориш, математик қонуният, далилларни бир-биридан ажрата билиш қабиларни назарда тутати [Абдуқадиров А.]. Лекин математик қобилиятни ривожлантириш учун юқоридаги сифатларни амалга оширишнинг ўзи етарли эмас, шулар қаторида қуйилган муаммо учун мос ва яқин бўлган муносабат, қонуният, далилларни ажрата билиш ва уни тартибга сола билиш, бу ажратилган маълумотларни ўринли, унумли татбиқ қила билиш, ҳосил қилинган натижалардан тегинли, умумлашган ҳулосаларни чиқара билиш, бу чиқарилган ҳулосаларни кейинги ҳосил бўладиган муаммоларга татбиқ қилиш учун назарий - методик тайёрлай билиш каби сифатлар мавжудки, айниқса, кейинги учта сифат ўқувчиларда ўзига хос оригиналликни яратишга, уларда математик қобилият ўсиб, ривожланиб, истеъдодга айланishiга имконият яратиб беради. Шунинг учун ҳам математикани ўрганиш структуравийлиги жиҳатидан асосан ижодий бўлиб, унда эвристик, қисман изланиш, изланиш, репродуктив методлар ўқувчини математикани тушунишга ва у билан бошлангич муаммони (муомалани) тарқийбий муаммога чуқурроқ қилиб ўтказишга имконият яратиб берувчи педагогик ва методик технология бўлиб хизмат қилади [Авлиякулов Н. 2]. Шунинг учун математик ижодкорлик - бу ўзининг тарқийбий жиҳатидан энг мураккаб ва жуда секин амалда пайдо бўладиган, ижодкорни жуда секинлик билан оммага таништирадиган жараёндир.

Умумий ўрта таълим мактабларининг юқори синфларида математика ўқув предметидан модулли ифодаларни, жумладан модулли тенглама ва тенгсизликларни ўрганишга алоҳида ўрин берилган. Лекин мактаб математикаси курсида ушбу мавзуга айрим мактаб ўқитувчиларининг етарли эътибор бермаганлиги сабабли, ўқувчиларнинг аксарият қисми модуль қатнашган тенглама ва тенгсизликларни

счида қатор қийинчиликларга дуч келадилар. Бунинг учун эса математик таълим жараёнига фаол методларни татбиқ этиш лозим.

Таълим тамойиллари асосан таълимнинг тизимлиги, илмийлиги, онглилиги, кўрсатмаллиги, индивидуал ёндашиш, билимнинг мустақамлигидан иборатдир. Демак, математикани ўқитиш методикасида шундай методлар мавжудки, бу методлар ўқувчиларда математик онг, тафаккур ва мантиқни такомиллашуви, ривожланишини таъминлайди. Улар ўзларининг тарқийбий жиҳатлари билан бошқа методлардан энг фарқ қиладилар.

Таълим мазмунини модернизациялаш жараёнида ўқитиш, ўргатиш, дарс бериш методларидаги бир-бири билан боғланишлар ва уларнинг кўйилган максатни амалга ошириш имкониятлари энг юқори бўлиб, улар ўзида бир нечта фаол методларни бириктиради ҳамда дарс бериш жараёнида босқичма-босқич максатни амалга оширишда хизмат қилади. Келтирилган маълумотлардан кўриниб турибдики, умумий ўрта таълим мактабларида математикани ўқитишни модернизациялаш ўзининг тарқийбий, мазмуни ва методикаси жиҳатидан жуда мураккаб бўлиб, ўқувчилар жуда юқори маҳорат, қобилият талаб қилади.

Адабиётлар:

1. Абдуқадиров А.А. Теория и практика интенсификации подготовки учителей физико-математических дисциплин // Автреф. Дисс. д.п.н. -Т.: ТППИ - 1990.
2. Авлиякулов Н.Х. Новые педагогические технологии. Учебник для высших учебных заведений. Pedagog.uz.

MASOFAVIY TA'LIM TIZIMIDA YANGI PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH USULLARI

А.А.Абдуллаев, М.А.Хидоятова

Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligi mexanizatsiyalash muhandisligi instituti, "Oliy matematika" kafedrasining assistenti

Masofaviy ta'lim kompyuter texnologiyalari bo'yicha zaruriy bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lishni siddiqdildan istovchi, ammo oshkor holda bunga erishish imkoni bo'lmagan talabalar uchun zarurdir [1]. Bu o'rinda bunday talabaga yordam sifatida ta'lim usullaridan foydalanish mumkinligi tushuntiriladi. Yangi noan'anaviy usullardan foydalanilgan holda dars o'tish va masofaviy ta'lim berish jarayonida talabalarda: erkin va mustaqil fikrlashga, jamoa ichida o'zini bema'lol tutib, unda faol qatnashish, bilim doirasini kengaytirish, natijani va muomala madaniyatini o'stirish, o'z fikrini erkin, mazmunli bayon etishda o'z ifodasini topadi. Bularga misol sifatida quyidagi ba'zi bir usullarni ko'rib chiqaylik:

➤ **Namoyish (prezentatsiya) usuli.** Bunda Microsoft PowerPoint dasturidan foydalanilgan holda ko'rgazmali taqdimot dasturidan, HTML tilida programmalashtirilgan elektron darsliklardan hamda masofaviy ta'lim jarayonidan foydalanishi mumkin. Bunda bilim, ko'nikmalar osongina malakaga aylanadi. Unda talaba ko'radi, eshitadi va kerakli ma'lumotlarni yozib olishi mumkin. Bu uch sezish a'zolarining faolligi natijasida dars samaradorligi oshadi;

➤ **Loyihalash usuli.** Bu usul bilim, ko'nikma va malakalarni tahlil qilish va baholashni nazarda tutuvchi ta'limning majmuaviy usulini amalga oshiradi. Bu usulda talabalar masofaviy ta'limdan foydalanilgan holda o'rganilayotgan muammoni

Ўзбекистон Республикаси
Жоқары хэм орта арнаўлы билимлендириў министрлиги

Әжинияз атындағы

Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

2018-жыл «Жедел ибилерменлик, инновациялық идеялар хэм технологияларды қоллап-қуўатлаў жылы»на бағышланған
«Илим хэм тәлим-тәрбияның әхмийетли мәселелери»
атамасындағы

Республикалық илимий теориялық хэм әмелий конференция
МАТЕРИАЛЛАРЫ
3-бөлим

2018 йил «Фаол табиркорлик, инновацион ғоялар ва
технологияларни қўллаб-қувватлаш йили»га бағишланган
«Фан ва таълим-тәрбиянинг долзарб масалалари»
мавзусидаги

Республика илмий-назарий ва амалий анжуман
МАТЕРИАЛЛАРИ
3 бўлим

Нөкис-2018

МАЗМУНЫ:

3-СЕКЦИЯ

ПЕДАГОГИКА ХЭМ ПСИХОЛОГИЯ

Кирис сөз.....	3
Әлеўов Ө. Миллий тәрбия хэм миллий психологияның базыбир мәселелери.....	4
Utemuratov B.Q. Baslawish klass ana tili sabaqlari arqali oqiwshilarda ilimiy köz-qaras elementlerin qaliplestigiwini ahmiyeti.....	10
Бердимбетова А., Қурбанбаева Ш., Байымбетова З. Уқувчиларни мехнатта психологик тайёрлаш.....	12
Бердимбетова А., Керимбаева Қ., Шарипова Х. Ойлап табуўшылық процес-синде хабар технологияларынан пайдалануў.....	14
Бердимбетова А., Утегенова Г., Қурбаниязова Г. Техникалық деретиўшилик хызметиниң басқышлары.....	16
Қолчирова Ш.Х. Бола тарбиясида - оиланиң роли.....	17
Юдлошева Ф.М. Инсон калбига йўл таълим-тарбиядан бошланади.....	19
Избосарова З.А. Шахс камолотида ахлоқий тарбиянинг ахамияти.....	21
Yuldosheva F.M. Maktabgacha yoshdagi bolalarda tejatkorlik tushunchalarini shakllantirish.....	22
Бўстонов А., Тўхтасинов М. Умумий ўрта таълимда тарих фанини ўқитишиниң замонавий вазиффалари.....	24
Сафарбаева Н.М. Узлуксиз таълимнинг сифатини таминлаш тамойиллари.....	26
Abdullayev A.A., Xidoyatova M.A. Masofaviy ta'lim tizimida yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish usullari.....	27
Гаммазаров О.Г. Математика таълимда муаммоли вазият яратиш.....	29
Matniyazova J.B. Maktabda fizika fanini o'qitishning o'ziga xos xususiyatlari.....	30
Jo'takulov T.T., Absobirov S. Multimediali darslar uchun interaktiv tugmalar joylashirish texnologiyasi.....	31
Absobirov S.Q., Jo'takulov T.T. Ispringing paketi va uning imkoniyatlaridan ta'lim jarayonida foydalanish.....	33
Абдимуратова Н. Бердақтын педагогикалық идеялары.....	35
Абдимуратов Ж. Эстетично-нравственное воспитание подрастков в семье.....	36
Мамбетниязов М.Т. Информатика сабақларында интернетхэм модулли оқытыў технологияларынан пайдалануў.....	38
Мамбетниязов М.Т. Талабалардың өз бетинше билим алыўларын раўажландырыўда электро сабақлықлардың әхмийети.....	40
Мамбетниязов М.Т. Электрон сабақлықлар хэм оларды жаратыўға койыла-туғын дидактикалық талаптар.....	41
Джумабаева Э. Формирование навыков общения на английском языке в систе-ме непрерывного образования.....	42
Аббинназарова М.Н. Методика «рисунок семья»: семейные взаимоотношения глазами детей.....	44
Аббинназарова М.Н. Особенности использования проективных методик при диагностике детей.....	46